

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тижні 5½ долара, або 10
рублів; з виплатою по субо-
ти 4½ долара, або 9 рублів.
Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш.
бо руске ми серце і віра руска.» — 3 Русланових псалмів М. Шашкевича

Входить у Львіві що дня
крім неділя руских свят
о 5½ год. по полудні.
Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» при
ул. Осолінських ч. II. (партер)
(фронт від ул. уТхої). Екпе-
диція місцева в Агенції
Соколовського в насажі Гаве-
мава.

Рукописи звертає ся лише
напередне застереження.
— Реклямації неопечатані е
вільні від порта. — Оголь-
шеня звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в „Надісланім“ 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Новий міністер-предсідник угорський.

(X) Др. Люкач, бувший міністер скарбу, призначений монархом на міністра-предсідника нового угорського кабінету, веде переговори з провідниками мадярських стороництв, а наколи сі переговори поведуть ся, може в тих днях стане на чолі нового кабінету.

Угорське політичне і міністерське пересилення провєдїкає ся вже від червця, монарх покликувє до себе ріжних державників і провідників угорських, котрі намаг ють ся довести до полагоди пересиленя, але на оставку всі ті змаганя розбивають ся, справа проволікає ся без вислїду. Але з того часу, коли монарх знов звернув ся до д-ра Люкача і назначив єго на міністра-предсідника, здає ся, що закінченє пересиленя послїдує в найближших днях. Якнебудь до теперішні переговори ріжних політиків угорських проволікали полагоду угорського пересиленя і задля того і на вислїд теперішних переговорів можна глядіти з певною зневірою, однак істория Австрійско угорської монархії потверджує вислів повторюваний нераз, що ся держава є державою неімовірностей. Найновіші події в австрійській держ. радї, зміна регуляміну і ухваленє протягом трох днів всіх державних конечностей, чого ніхто не сподївав ся, потверджує аж надто правдивість і влучність наведеного вислову. Можна отже сподївати

ся, що розвязка пересиленя буде скоро покінчена.

Як деякі днєвники звїщають, головною задачею, до якої покликано д-ра Люкача, має бути переведенє виборчої реформи. Одначе побіч того натякають, що д-р. Люкач може також подумати про підготовленє інших внутрішних справ, а під тими звичайно розуміють угорські політики банкову самостійність і народогосподарську окремішність Угорщини. Се є питання, котрі вельми живо зачіпають також о австрійські інтереси, так глибоко ївдають ся в житє Австрії, єї країв і нарсдів, що они також вельми важко обусловлюють будучину нашої держави. Тимто австрійські політики, державники і посди повинні вельми зорко слїдити тепер діяльність д-ра Люкача і полагоду угорського пересиленя, щоби на тім не потерпіло населенє австрійських країв.

Др. Люкач знаний доси яко вельми спосібний міністер скарбу з двох кабінетів гр. Куена-Гедерварого і гр. Стефана Тисси, знаний яко близький повірник монарха, одначе яко політик, яко керманіч політичний є ще зовсім невідомою величиною. Тим більшої бачности вимагає єго теперішня діяльність з боку австрійського правительства і держ. ради, бо як звїщають днєвники, одержав він порученє вести переговори з мадярськими стороництвами на основі тих програмових точок, що були оповіщені останними днями, а між тим є також справа банкової самостійности. Др. Люкач переговорював між иншими із сто-

ронництвом Юста, котре в сій програмі вимагає уповаженя Корони до підготовленя народу господарської окремішности після впливу австро-угорської угоди, а до того також і банкової самостійности.

Отсі справи зачіпають такі питання, котрі доводять пересиленє до великого і грізного заостреня. Дотеперішні пересправи ведені між представниками коалїційного міністерства (головно гр. Андраші і Кошутом) а Корonoю розбивали ся іменно на домаганях що до військових уступок, які Корона рішучо відклонювала яко наперед виключені умовою Корони з коалїційним міністерством в цвїтні 1906. р. Чимже є однак внутрішній язик полку супроти одноцїлости монархії, котра основує ся як раз на народогосподарській і банковій спільности обидвох держав монархії?! В новітнім розуміню державности не можна відділити, відокремити народогосподарських справ від справ політичних, а внутрішня політика Австрії, довголітна боротьба в державній радї дає чимало доказів на се, що кожда народогосподарська справа є зарозом справою політичною. Досьть згадати хоч би з останних днів справу розділу квоти призначеної на пособлюванє годівлі товару і становище польського кола супроти руских послів.

Булоб се отже заманюванєм себе самого, що народогосподарська окремішність, що банкова самостійність Угорщини є внутрішність, що банкова самостійність Угорщини є внутрішньою єї справою, що она нічого не повинна обходити Австрию, як

О. Віктор Катрайн.

Віг атеїзму — до акархізму.

Поучний образок з університетского житя теперішности.

Переложив о. І. Плавюк.

Четверта глава.

Боже милосерде.

(Дальше).

III.

На другий день прийшов знов ректор в означеній порі до хорого Альфреда. Привітавши ся з ним щиро і розвідавши ся про стан хорого, усїв на кріслі коло ліжка і почав:

— Вчєра обїдав я вам доказати, що ще із иншої сторони конечно для розумного чоловіка прийняти єствованє личного Бога, котрий сей свїт сотворив і ним управляє. В тій цілі поставмо собі нині таке питанє:

Як повстав свїт з своїм незаперечним ладом і гармонїєю?

Був час, коли ся земля і вся планетарна система знаходила ся в хаотичнім стані, де не було мыслиме ніяке органічне житє і на землї не єствовало ніяке живе єство. Се нині приймають загалом всі натуралїсти. Але мислячий дух хоче знати, як повстав сей порядок, які були єго причини?

На се питанє є трояка відповідь: одну дає матеріялізм, другу пантеїзм, третю теїзм. Лише сі три системи є послїдовними поглядами на свїт,

бо старають ся по змові відповісти на повисше питанє. Або на початку річий була лише сира без житя, бездушна материя („на початку була материя“, Büchner), або вже на початку всього бутя був дух, бодай яко порушаючий, управляючий принцип. В першім случаю маємо матеріялізм. В другім случаю є знов можливий подвійний здогад, або мислячий принцип є тожний з матерїєю, так що саму матерїю уважаємо субстанцією однокою, величезною, обдареною розумом і волею, як се робить пантеїзм; або він від матерїї відмінний, що то надприродне, особисте єство, як се приймає християнство і взагалі теїзм.

Я впевняю: Ані матеріялізм, ані пантеїзм не може хотби в часті достаточо пояснити сей свїтовий порядок, що єго бачимо. Тож лише теїзм, що уважає свїт єтворенєм личного Бога є лише одиноким розумним і управлєним поглядом на свїт.

Альфред: Я признаю, що не треба бути ні матеріялістом, ні пантеїстом, ні теїстом, коли лише хто хоче послїдовно поступати і з річий слїдити причину. Але чому не можна бути матеріялістом або пантеїстом?

Ректор: По черзі докажу вам, що ні матеріялізм, ні пантеїзм не в силі вдоволяючо розвязати поставленє питанє, так що оба не заслугують на назву розумного погляду на свїт.

Погляньмо вперед на матеріялізм Сей не може передовсім цілком пояснити руху: Всьо у вселенній знаходить ся в безнастаннім руху. Свїтло і тепло, голос і краска, електричність і магнетизм є після нинішних фізиків лише рухом або станом руху, без огляду на то що спричиняє той рух, чи атоми, чи праатоми, чи

молекули, чи воздух, чи етер. Тепер питаюсь: Звідки мають свій рух послїдні громадні частинки? Не з себе. Бо наколи би з себе мали рух, то рух мусїв би бути їм сущний, він симагав би їм на основі свого єства. Але так не єсть. Громадні частинки є з себе байдужні на спочинок і рух. Она можуть стратити рух і вістають з себе все в тім стані, в яким як раз знаходять ся, доки вїшна причина не змінить сего стану. Тож они не мають руху з себе, лише мають єго дістати з внї. І то не лише відносить ся до кождої поодинокї частинки громадної, але також до всіх разом. Ні одна не мала руху з себе, тож ніяка не могла бути причиною того руху. Тож треба глядіти першої порушаючої причини поза сими громадними частинками і з сеї причини треба уважати матеріялізм нестїйним.

Альфред: Я ще не розумію зовсім ясно, длячого не можна би припустити, що материя від віків була в руху.

Ректор: Передовсім міг би я вам відповісти, що рух від віків містить внутрішню суперечність і повинен конечно привести до прийнятя якогось нескінченного числа, то значить до якогось числа, що єго можна счислити, а однак і не можна, або до числа, що повстало повільним додаванєм одиниць, а і зарозом не могло повстати таким додаванєм, бо се противило би ся понятю нескінченности. Однак лишім на боцї се питанє. На ваш заміт відповідало прямо так: Материя не може мати з себе руху. Бо як я вже сказав: що має материя сама з себе, то має свою причину в єї єстві, се має з конечности; бо материя в собі єсть байдужна що до руху і спочинку; она може рух стратити і знов єго відзискати. Сама з себе також не може по

все правлять угорські політики, що се не доторкує ся інтересів населеня Австрії, не має ніякого значіння для становища Австро-угорської монархії супроти заграниці. Се річ певна, що з народо-господарскою окремішністю Угорщини, із самостійністю банку розриває ся в дійсности дотеперішня звязь Австро-угорської монархії, бо тоді остає лише звязь династична, тоді сходять відносини обох держав монархії до становища персональної унії, а недавній приклад Швеції і Норвегії хиба не може бути приманливим. Звязь держав і єї народів сягає глибоко в народо-господарске житє, основує ся на обопільній дбалости про добробит і в народо-господарській єдности на зверх. З народо-господарскою і банковою окремішністю упадає також потреба спільности армії, котра не має вже чого боронити спільних інтересів.

Др. Люкач має задачу відвернути групу Юста з сеї ховзкою дороги і спровадити її на дорогу реальної політики, однак дотеперішній досвід що до угорської політики виявляє усе немилі і некорисні для Австрії і єї населеня несподіванки. Др. Люкач має винайти формулку, котра би заспокоїла групу Юста, а ненарушувала становища Корони в другій державі монархії. Однак сумний досвід поучує, що малярські політики, скоро лише osiąгнула одобрєнє Корони на певну формулку, уміли її вихиснувати на свою користь вельми зручно і широко. В австрійских кругах політичних і парламентарних вже сама вість про переговори на основі підготовленя до народого-господарської окремішности і банкової самостійности викликала заля своєї двозначности велике занепокоєнє і пригнобленє. Теперішній міністер-президент др. Векерле в останній промові в угорськїм сой-

рушати ся, бо она сущно єсть інертна, то значить, она все зостає в такїм стані, в якїм як раз тепер знаходить ся. На сїм полягають всі закони динаміки.

Вирочім що до мого цілого переведєнє доказу можу покликувати ся на вашого університетского професора. Du Bois-Reymond каже: „Бачимо, що рух повстає і устає; можемо виобразити собі матерію в спочинку; рух в матерії являє ся чимсь випадковим. Наша потреба причиновости є лише тоді заспокоєна, коли подумамо тобі, що матерія перед нескінченим часом спочивала і рівночасно була поділена в нескінченім просторі. А що надприродна понука не відповідає нашому понятю про сьвіт, то не маємо достаточного поясненя для першого руху. Або виобразуємо собі матерію що від віків була, в руху. А тоді вже задалегідь приневолєні ми зрєчи ся зрозуміня сеї точки. Ся трудність видає ся мені бути такою, що її не можна буде поконати“).

Тож Du Bois-Reymond признає, що з матеріялістичного становища не можна пояснити походженя руху. Матеріяліст стоїть тут перед загадкою нерозрїшимою. Була би вправді дорога до розвязки, а се „надприродна понука“, т. з. прийняти, що Бог сотворив матерію і уділив їй рух. Але до сего не може Du Bois-Reymond допустити. А чому? Бо се не відповідає нашому сьвітоглядю. Видите, такими засадами руководять ся представники новітних наук в найважніших питаннях. Приняте Бога не відповідає нашому сьвітоглядю!!!

Альфред: А се зовсім не лицьє взнеслії науці, про яку они все говорять.

(Дальше буде).

мі, перебиваній независимцями, вказав різко і ясно на небезпечність такого розділу монархії для обидвох єї держав, для кредиту, для державного становища і могутости. Можна вправді потїшати ся тим, що між програмою, на основі котрої др. Люкач пересправляє із сторонництвами, а єї виконанєм є велика рїзниця, але також і велика небезпека. Тамто обовязком австрійского правительства і австр. держ. ради є, пильно слїдити за ходом діяльности д-ра Люкача, щоби Австрії не довело ся заплатити коштів послєгоди угорского переселєнє.

Огляд часописий.

(Голоси укр. рускої печати про політику руских парламентарних послів).

В хвилі, коли в державній радї відготовляє ся зміна в укладї парламентарних сторонництв, коли має утворити ся нова парламентарна більшість, а також Народний зїзд радив про політичне і парламентарне положєнє, цікаво буде послухати голосів які відзивають ся з укр.-руских сторонництв про політику наших послів. Подамо отже сї голоси укр.-рускої печати із своїми замїтками, а почнемо з найкрайнішого голосу, який відозвав ся в соціал-демократичній „Землі і Волі“.

В ч. 50 ся часопись подає статю Е. Г. під загол. „Політика поталайків“, котру тут наводимо:

„Недавно дав проф. Грушевський порядну лекцію політики для наших націонал-демократів і радикалів*). Він досить ясно пояснив їм, що они не ведуть принципіальної політики, але вели і ведуть політику заячих скоків. Націонал-демократи проковтнули сю пігулку, але се їх не вилічило. Тай ми їх лічити не будемо, бо їх не то пігулками, але й дулями під ніс не вилічив би. Жаль лише, що на тій політиці полатайків чи заячих скоків терпить нарід. Полатайки використовують те, що ще богато народу не пізнало ся на їх заячих скоках і не то, що водять нарід за ніс, але ще і беруть ся брєхати на других. Мовляв, се не ми винні, а винні соціал-демократи.“

„Ми недавно показали, як они обертають кота хвостом, а ось они в друге беруть ся чорвити соціал-демократів. Та за що? Ось у чім річ:

„На засіданю кїюбових голів радили над дневним порядком парламентарних нарад. Президент палати послів Патай звернув ся до кїюбових заступників з запитанєм, що мало би прийти під обради в парламенті по першїм читаню бюджетової провізорії. Тов. Зайц а відтак тов. Адлер вказали на те, що треба полагодити справу торговельних договорів. Се не подобало ся німецькому аграрникови Штайнвендерови (се німец. народовець — Ред. Русл.), бо відновити торговельні договори з такими державами як Румунія та Сербія, се значить, що волове м'ясо мало би подешевіти, ну, а аграрники мали би страту. Наші полатайки з заячими скоками і собі заграли в тую думку, бо мовляв потаніють рускі воли. Цікаві ми, чи багато тих руских волів годуєть ся на продаж? Та хто то стратить на тих волах? Стратить: німецькі і чєські аграрники-дїдичі, польські дїдичі, може стратити щі, що винасає воли, стратить арендар, що торгує волами. Чи стратить мужик? На чім має стратити? Чи на-тім однім фєстї, що продаєть раз на рік? Ну нехай стратить на рік пару корон, але чому ви пани націонал-демократи і радикали не скажете тому мужикови, що він через неполагодженє того закону заплатить більше

за хустку, спідницю, чоботи, плуг, рало, підкови ремінну упряж, оливу, перець, гребїнь, риж, шкло? Чому не кажете єму, що чим більше заробить пан на волах, то тим дорозшій мужицький карман? Чому ви пани націонали раз кричите, що нарід бідний, що йде на жєбри, що не може вдержати ся в краю і йде до Америки та Прус, а в парламенті кажете, що той нарід має воли? Чиї то воли? Чи може того мужика, що виїхав в Америку, чи того, що ви висилаєте єго через Найберун до Прус, чи може то воли деяких руских попів?**) Здаєть ся головно сих останних. І ви панове бороните панських і подівських волів, а мужика в Америку! Та хоч би ви мовчали! Ні, вони як той злодій, що краде і кричить: ловіть злодія. Зраджують інтереси бідного народу і кричать в „Дїлі“, „Громадєкїм Голосї“ і „Свободї“, що соціал-демократи хочуть дешєвих волів.

„Се одна річ. Тепер друга:

„Всі партії в парламенті працювали над тим, щоби прийшло до згоди між Німцями а Славянською Унією, які вели обструкцію, а через те парламент не робив нічого. Врешті вдало ся якось усунути всі трудности; незгідні партії цофнули свої наглі внесенє і парламент мав уже промощєну дорогу до праці. Але через те, що наші націоналістичні полатайки не вздуть консеквентної політики, а лиш, як сказав Грушевський, роблять заячі скоки, правительство не дивить ся поважно, на їх кїюб, лиш, як на комедіянтів. Правительство навчило ся, що український кїюб нині буде слєйти в опозицію до правительства, а завтра, як лиш першїй ліпшїй панок з міністерства приобіцає якунебудь дурницю, той самий кїюб буде ласкавим телятком для правительства. Отже тепер правительство при полагоджуваню спорів між Німцями а Славянською Унією забуло про український кїюб. Український кїюб місто віддячити ся правительству, отже місто поборювати правительство і єго режім, робить скок і поборює парламент. Недавно поборював обструкцію, а тепер зараз по першїм читаню бюджетової провізорії спивав роботу парламенту наглим внесенєм про розділ краєвої радї шкільної на польську і українську. Ніхто би їм не мав сего за зле, якби они дійсно поважно думали про ту річ, але кождий знав і знає, що то лиш один із заячих скоків. Що так є, то они самі признають ся до того. Ось „Дїло“, 275. ч., подає в телеграмах:

„Др. Колєсса говорив далі, тимчасом наших послів розривали на всі сторони і вели з ними переговори. По умові з президентю що ще нині правительство ввійде в переговори, др. Колєсса скінчив свою бесїду“. Значить: Ми поставили нагле внесенє не на те, що оно нагле, але на те, щоби зробити збитка, а як лишє правительство приобіцало дати нам якийсь колачик, зараз дали ми внескодавцеви Колєссї вінк, щоби він кінчив і він скінчив. Далі сьвідчить ще й те про дитинячість й політичну незрілість наших панів націоналів, що они самі явно і славно таки в парламенті кажуть, що їх наглі внесенє не є наглими а лишє збитками, заячими скоками. Власне при дебатї над наглим внесенєм Колєсси про поділ Радї шкільної, як віцепрезидент палати переривав бесїду Колєссї, п Будзиновський кричав так: „Хочете сейчас мати двїста наглих внесенєв? Отже що містять ся в тім висловї п. Будзиновского?“

„А ось те: Ми не кладемо ваги на те, що говоримо, нам не йде о те, чи ми ось тут у парламенті безпереривною роботою поможемо нашим мужикам, але нам йде лишє о те, щоби робити бучу в парламенті, щоби всі партії, які хочуть працювати, були злі на нас, щоби нас бештали, а ми будемо мали що оповідати нашим виборцям, будемо мати їх чим підбурюва-

*) Статю проф. Грушевского „Принципіально на політика“ подали ми з своїми замїтками, а до дальших вернемо ще. — Ред. Русл.

**) Шкода, що ред. назвала тих „попів“, що то так годуєть волів. Мабуть таких нема. — Ред. Русл.

1) Du Bois Reymond: Die sieben Welträtself (1882) ст. 76.

ПО НИЗКИХ ЦІНАХ ПРАКТИЧНІ ПОДАРУНКИ НА ЯЛИНКУ.
 — — — — — БАРХАНИ — ХУСТКИ ЗИМОВІ — ГАЛЬКИ — ТРИКОТИ — ПОНЧОХИ — СКАРПЕТКИ
 СОРОЧКИ МУЖЕСКІ, ЖІНОЧІ, ВЛІ і В КРАСКАХ — ПЛЕДИ — СТАНИКИ — — — — —
Фірма: І. ДРЕКСЛЕР СІННІ Львів, площа Капітулька ч. 2

